

ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA MÜFREDATINDA YAPILANDIRMACI ÖĞRENME

Constructivist Learning in Secondary Geography Curriculum

Hüseyin TUROĞLU*

Özet

Orta öğretim coğrafya dersi müfredat programı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 14 Temmuz 2005 tarihinde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme, yapılandırmacı öğrenme esasları ile gerçekleştirilmiştir. Böylece, geleneksel öğrenme sisteminden, öğrenci merkezli öğrenme modeline geçiş yapılmıştır. Coğrafya eğitimi yapılandırmacı öğrenme modeli ile daha başarılı olacaktır. Ancak, yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulanması için yeterli altyapının oluşturulamamış olması, yeni coğrafya müfredatının uygulanmasında bazı problemlerle karşılaşılmasına neden olacaktır. Gerek eğitim çevresinin ve gerekse öğrenci çevresinin yapılandırmacı öğrenme modeline entegrasyonları, yeni coğrafya programının başarısı için çok önemlidir.

Abstract

Secondary education (K12) geography curriculum has been revised by The Ministry of National Education at July 14, 2006. This revision realized according to constructive learning principles. So, traditional learning system have abandoned and transferred to student-centered learning model. Geography teaching will be more successful than conventional learning system using constructivist learning model. But, changing of education system which has begun to practiced without sufficient preparation for constructivist learning model will be cause some educational problems. It is very important that the entegration of both school officials and pupil for success of new secondary education (K12) geography curriculum.

Giriş

Talim ve Terbiye Kurulu, 14 Temmuz 2005 tarih ve 198 sayılı kararı ile 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar için, "Coğrafya Dersi Öğretim Programı" yeniden düzenlemiştir. Bu yeni düzenlemede, geleneksel öğrenme yönteminden, yapılandırmacı öğretim sistemine geçiş yapılması gibi köklü bir değişiklik gerçekleştirilmiştir. Yapılandırmacı öğrenme sisteminin başarısı, öğretmenin mesleki yeterliliğinin yanında, bu sistemi uygulama birikimi ve yeteneği ile doğrudan ilişkilidir. Bu yüzden, orta öğretimdeki coğrafya dersi öğrenme sistemi değişikliğinin uygulamaya koyulması, coğrafya öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme konusundaki altyapı eksikliklerinin telafisi sonrasında gerçekleştirilseydi, şüphesiz programın başarısının çok daha üst seviyelere çıkması tartışılmaz olurdu.

Bu makalede, yapılandırmacı öğrenme sistemi ve orta öğretim coğrafya müfredat programı birbiri ile ilişkilendirilerek, coğrafya öğretmenlerimize konu hakkında katkıda bul-

* Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı. turoglu@istanbul.edu.tr

nulması hedeflenmiştir. İncelenen orta öğretim coğrafya dersi programı; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan “COĞRAFYA DERSİ Öğretim Programı ve Kılavuzu (9-12. Sınıflar)” dır (Metin içinde kısaca “Yeni Coğrafya Dersi Programı” adı ile bahsedilecektir) (MEB, 2005).

Birçok gelişmiş ülkede, coğrafya eğitiminde çoktan beri kullanılmakta olan yapılandırmacı öğrenme modeli hakkında genel özellikler verilerek, hazırlanmış olan orta öğretim yeni coğrafya dersi müfredat programı yapılandırmacı öğrenme modeli esasları ile ilişkilendirilmiş, öğrenme alanlarına ait kazanımlar örneklenmiştir. Burada, ortaöğretim yeni coğrafya dersi müfredat programının içeriğinin irdelenmesi ve hazırlanan kitapların bilimsel değerlendirmesi yapılmamıştır.

Yapılandırmacı Öğrenme

Eğitim; öğrencileri yaşama hazırlayacak bir faaliyettir. Onlara hayata bakış açısı, olaylara karşı doğru karar verme ve davranış gösterme, yaşamla ilişkili doğru değerleri vermek, onları doğru davranışlara alıştırmak, alışkanlık kazandırmaktır. Bütün bunlar çocuğun yaşam mücadelesinde başarıya ulaşmasında ona yardım edecektir.

Geleneksel öğretim modelinde öğretmen merkezli bir eğitim söz konusudur. Çoğunlukla, sınıf ortamında, öğretmenin öğrenciye bilgi aktarımı şeklinde geçen eğitim modelidir. Öğrenen ise pasif alıcı konumunda olup, ezberleyen öğrenci başarılıdır. Genellikle bilginin tek kaynağı olan ders kitabı ve diğer yardımcı eğitim araç ve gereçleri eğitimin elemanlarıdır. Doğru ve yeterli olarak, algılamının kontrol edilemediği, ezbere dayalı bilgi yığını edinimleri ile gerçekleşmektedir. Geleneksel öğrenme modelindeki kazanımlar çoğunlukla yaşam ile ilişkilendirilmediği için gerçek hayattaki problemlerin karmaşıklığını da yansıtmaktan uzaktır.

Geleneksel öğrenme yönteminde, öğrenen, bilgiyi öğretmenden, ders kitabından ya da başka kaynaklardan alır. Ancak bilgi yapılandırılmadıkça öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir. Öğrenme, öğrenenin yeni fikir veya kavramları güncel ya da önceki bilgilerle ilişkilendirdiği, yapılandırdığı aktif bir işlemdir. Öğrenen, bilgiyi araştırır, bulur, ilişkilendirir ve yapılandırır. Yapılandırılan öğrenme, öğrenene, bilgisini yaşamında kullanma, karşılaştığı durumlar için karar verme ve yeni bilgiler için altlık oluşturma imkanı verir (Bruner, 1986, 1990, 1996, 2006, Huit, 2003, Mahoney, 2006).

Yapılandırmacı öğrenme modelinde öğrenme, öğrenme alanlarına ait kazanımlara öğrencilerin kendi çalışmalarını ile ulaşmaları sonucu gerçekleşmektedir.

Unutulmamalıdır ki:

- İşitilen unutulur.
- Görülen belki hatırlanır.
- Yapılan genellikle kalıcı olur.

Yapılandırmacılığın temel anlayışı

Bilgi, dış kaynaktan pasif bir konumda alınan bir şey olmayıp, öğrenen tarafından aktif olarak edinilir. Öğrenme ise güncel bilginin önceki yapılandırılmış yaşantular ile karşılaştırma ve ilişkilendirme işidir. Öğrenmede sosyal etkileşim çok önemlidir ve bireysel bilginin yapılandırılmasında önemli katkı sağlar, yönlendirici rol oynar. Dolayısıyla öğrenmeyi; sosyal-kültürel yapı içinde gerçekleşen sosyal etkileşim olduğu kadar sosyal bir eylem olarak da kabul etmek mümkündür (Jaworski, 1996). Bu yaklaşımla hazırlanan müfredat programları aşağıdaki avantajları içermektedir.

- Yaşamla ilişkilendirilmeyen müfredat ve içeriği amaçsızdır. Buna karşın, yaşam ile ilişkilendirilen müfredat konuları öğrenci için daha ilgi çekici gelecektir. Araştırma ve problem çözme motivasyonu daha güçlü olacaktır.
- Müfredat konularının yaşam ile ilişkilendirilmesi eğitimin daima güncel kalmasını sağlayacaktır.
- Yaşam içinde zamana bağlı değişen ihtiyaçlar ve öne çıkan unsurlar öğrenci tarafından keşfedilecek, yaratıcılık ön plana çıkacak, üretkenlik artacaktır.
- Öğrenciler, araştırmacı yaklaşım ile çalışacakları için, kavram ve problemlerini daha iyi öğrenebilir, daha iyi çözüm yolları bulabilir, düşünce ve yeteneklerini geliştirebilirler.
- Tartışma ve sınanma ile sonlanan çalışmalar öğrencileri teşvik edecek, cesaretlendirecek, kendilerine olan güvenlerini arttıracaktır.

Yapılandırmacı öğrenmenin öğrenciye katkısı

Yapılandırmacı öğrenme modeli, öğrenci merkezli bir eğitim yöntemidir. Öğrencilerin aktif şekilde bilgiyi üretmesi, oluşturması, yorumlaması, önceki bilgilerini de kullanarak yeniden organize etme yeteneği kazandırır. Özetle, öğrencinin ;

- Teorik bilgi yığını edinmesi değil, neyi niçin öğrendiğini bilerek algılaması
- Bilgiyi araştırma, yorumlama, analiz etme ve sonucu yaşamla ilişkilendirmesi,
- Düşünme ve sorgulama ilişkilendirme becerilerini geliştirmesi,
- Derse yönelik ilgi düzeylerini yüksek tutması,
- İnsiyatif kullanma, kendi öğrenme yöntem, kaynak ve teknolojilerini üretme, kullanma ve değerlendirme fırsatı vermesi,
- Çağdaş teknolojiyi kullanma, etkin öğrenme, amaçlı öğrenme, özgün öğrenme ve işbirlikçi öğrenmeyi gerçekleştirmesi sağlanır.
- Edinimlerini yaşamları ile bütünleştirme mantığı üzerine geliştirilmiştir.
- Öğrenenler bilgiyi olduğu gibi kabul etmezler, bilgiyi sorgular, yaratır ya da keşfederler.
- Kazanılan her bilgi bir sonraki bilgiyi yapılandırmaya zemin hazırlar.
- Bilginin öğrenci tarafından nasıl algılandığı önemlidir. Algılama, öğrencinin sosyal, kültürel ve diğer yaşamsal değerleri ile yakından ilgilidir.

Yapılandırmacı öğrenme modelinde öğretmenin etkinliği

Yapılandırmacı öğrenme modelinde öğretmen; yönlendirici, kontrol ve test edici rolündedir. Öğreten olduğu kadar, öğrenen ve mesleki birikimini yenileyen olmalıdır. Bu öğrenme modelinde öğretmenin rolünü şu şekilde özetlemek mümkündür:

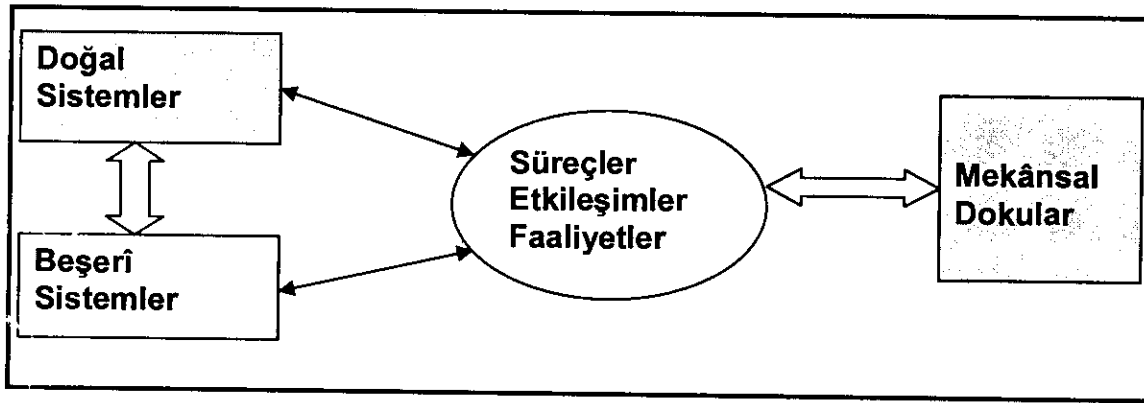
- ✓ Öğretmen, öğrencilerin bilgi alacağı kaynaklardan sadece birisi olduğunu ve temel unsurun öğrenci olduğunu düşünmelidir.
- ✓ Öğrenci insiyatifini ve özerkliğini kabul ve teşvik eden kişidir.
- ✓ Öğrencilere, kendi bilgilerini oluşturmaları için yardım ve rehberlik eder.
- ✓ Açık uçlu ve düşünmeye yönelten sorular sorarak, soru sormayı cesaretlendirip, düşünce üretici tartışmaları teşvik eder.
- ✓ Kendini geliştirme gayreti içindedir.

Yeni Orta Öğretim Coğrafya Dersi Müfredatı

Orta öğretim coğrafya dersi öğretim programının amacı;

- Her ölçekteki coğrafi çevreyi mevcut durum, zamana bağlı değişim özelliklerini algılayabilme, değişimin sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, geleceğe yönelik modelleme yapabilme, ilişkili konu ve bilim dalları ile bütünsellik kurabilmeyi oluşturan bir mantıkla öğrenciye verebilmek üzere, kendi yaşam çevresi, ülke ve dünya ölçeğinde, öğrencinin, coğrafi bilinç kazanması,
- Bu kazanımını gelecekteki yaşantısında etkin bir şekilde kullanabileceği yeterliliğe dönüştürebilmesinin yeterliliği,
- Coğrafya dersini öğrenciler için sorgulayıcı olmayan, ezbere dayalı bir ders olmaktan çıkarıp, insan yaşamı ile bütünleşik, yaşamında kullanabilir, ilişkilendirebilir kapsama ulaştırmak, ya da buna ulaşmak olmalıdır.

Yukarıdaki yaklaşım ile yeni coğrafya dersi programında insan yaşamını temsil eden bütünsellik doğal ve beşeri sistemler ile oluşturulmuştur (Şekil 1). Bu bütünsellik, mekânsal dokulara bağlı olarak, süreçler, etkileşimler ve faaliyetlerin kontrolünde bir canlılığa sahiptir.

Şekil 1: Yeni orta öğretim müfredatında özetlenen coğrafi bakış (MEB, 2005).

Fig 1: Summarized geographic view in new secondary education geography curriculum (MEB, 2005).

Orta öğretim coğrafya dersi yeni programının ilkeleri ise şu şekilde özetlenmiştir (MEB, 2005):

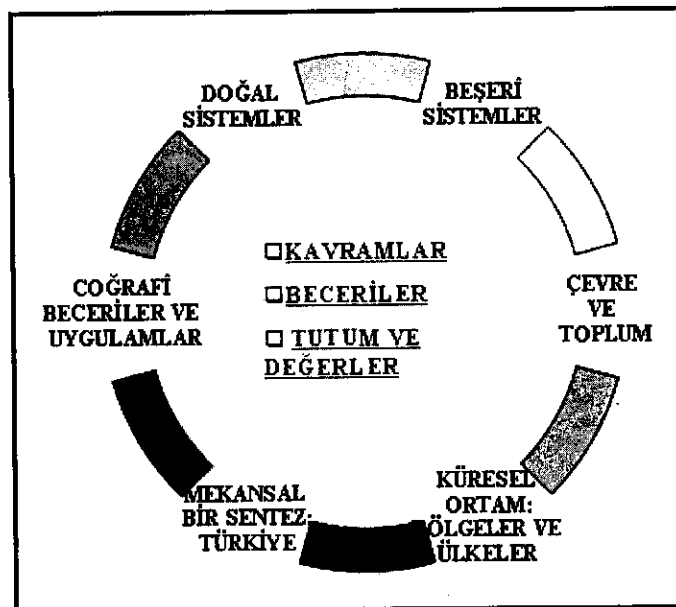
- Program, öğrenci merkezli yaklaşımları temel almaktadır.
- Öğrenci bilgiyi ezber yoluyla edilgen bir şekilde değil, öğrenme-öğretme sürecine aktif katılarak öğrenmeye yönlendirilmektedir. Bilgiyi anlamlandırma, yapılandırma ve yorumlama becerilerini kazanması önemsenmiştir.
- Programın kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve değerler; öğrencilerin günlük ve meslek yaşantıları yoluyla hayata taşınabilir niteliktedir.
- Program, öğrencileri soru sormaya, araştırma ve planlama yapmaya özendirir.
- Program, doğa ve insan etkileşimine duyarlı, doğaya uyumlu yaşamı hedef alan ve doğal, kültürel ve ekonomik kaynakları sürdürülebilir kullanmayı özendiren bir içeriğe sahiptir.
- Program, olay ve olguların yaşanılan alan, bölge, ülke ve dünya ölçeğinde algılanmasına yönelik ve küresel etkileşimi yansıtabilen bir içeriği amaçlamıştır.

Yapılandırmacı Öğrenme Modelinin Coğrafya Dersi Müfredatında Uygulanabilirliği

Orta öğretim yeni coğrafya dersi müfredatında beş öğrenme alanı ve her öğrenme alanına ait çok sayıda kazanımlar oluşturulmuştur (Şekil 2). Öğrenme alanı; öğrencilere kazandırılacak birbiriyle ilişkili tema, kavram, beceri, anlayış tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği bilgi ve becerileri organize eden yapıdır. Kazanım ise öğrenme süreci içerisinde, planlanmış, düzenlenmiş ve uygulanmış yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır (MEB, 2005). Yeni orta öğretim coğrafya dersi öğretim programı incelendiğinde;

- Kazanımların ardışık olarak ele alındığı, her kazanımın, öğrenme alanındaki konular ile ilgili kendinden önceki bilgiler ile yapılanabilir nitelikte olmasına çalışılmıştır. Programda verilen kazanımların öngördüğü içerikler bu yaklaşımla sınırlandırılmış ve dört yıla yayılmıştır
- Yukarıdaki mantık çerçevesinde, öğretmenden; kazanımları gerçekleştirme koşuluyla; öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini, ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını ve algılama özelliklerini, beklentilerini, önceki bilgi-beceri birikimlerinin düzeylerini ve okul imkanlarını da dikkate alarak, ders uygulamasını gerçekleştirme beklenmelidir.
- Etkinliklerdeki alternatifler öğretmenin yönlendirmedeki mesleki yaratıcılığı ile ilişkilendirilmiştir. Kazanımlara ait etkinlikleri "sınıf-okul içi" ve "okul dışı" olarak gruplamak mümkündür.

Yukarıda maddelenen üç temel husus, orta öğretim yeni coğrafya ders programının tümü için genellenebilir. Bu özellikleri dikkate alındığında, coğrafya ders programının yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulanması temeline oturtulduğu fark edilmektedir. Çevresel etkiler ve öğrenci grubunun özelliklerine uygun şekilde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla, kazanımların işleniş süreleri planlanması da göz önüne alınarak, öğrenme alanlarına ait kazanımları, yapılandırmacı öğrenme modeli ile vermek doğru olan öğrenme yöntemi olacaktır.

Şekil 2: Yeni Coğrafya dersi öğretim programının çatısı (MEB, 2005).

Fig 2: The framework of new secondary education geography curriculum (MEB, 2005).

Orta öğretim Coğrafya dersi programı için yapılandırmacı öğrenme planı:

Yeni coğrafya dersi müfredat programının yapılandırmacı öğrenme modeli yaklaşımı ile uygulanması, bu amaç doğrultusunda planlamanın yapılması için önemli olan unsurları "Kazanımlar, Gruplama, İlişkilendirme, Sorgulama, Sunum-Sergileme ve Değerlendirme olmak üzere 6 grupta toplamak mümkündür (Gagnon, Collay, and Jr, 2006). Planlama, bu unsurların öğretmen tarafından, öğrenci grubunun uygulamasına yönelik olmak üzere yapılır. Öğretmenin; coğrafya dersi müfredat programı içindeki öğrenme alanlarına ait kazanımları öğrencilere açıklaması, öğrenciler arasında görev ve sorumluluklara ait koordinasyonun oluşturulması, öğrencilerin bildikleri ile öğrenecekleri arasında ilişkilendirmenin kurulmasında rol alması, sorun ve sorulara ait öğrencileri desteklemesi ve öğrencileri cesaretlendirmesi bu planın önemli esaslarını oluşturmaktadır. Ancak planı uygulayan öğrenci olmalıdır.

Öğrenme alanları ve Kazanımlar: Yeni orta öğretim coğrafya dersi programı beş öğrenme alanına ait çok sayıda kazanımlardan oluşmaktadır. Ve bu kazanımlar dört yıla yayılmıştır (MEB, 2005). Kazanımlara ait planlama yapılırken kazanımın ne olduğunun öğrenciye açıklanması gerekmektedir. Bu açıklama, kazanımın başlığı, içeriği, konuyu işleme ya da problem çözme yöntem ve aşamaları, sorgulama, modelleme, yaşamla ilişkilendirme, karar verme, amaçları ve sonuçları belirleme gibi konulara ait bir kapsamı içerir. Bu yaklaşımda; öğrenciden, ne yapması, ve nasıl yapması konusunda beklentilerin algılanması beklenmelidir.

Gruplama ve koordinasyon: Öğrencilerin bilgi birikimleri, algulama yetenekleri, araştırma imkanları ve kişisel karakteristik özellikleri farklıdır. Öğrencilerin bireysel ya da ortak çalışma yapma konusu, ortak çalışmalarda gruplamalar için dikkate alınacak standartlar, kullanılacak yöntemler, hatta gruplara verilecek isimlendirmeler dahi önem taşımaktadır. Gruplamanın, öğrenme alanlarını ve kazanımları vermeden önce de yapılması düşünülebilir. Bunun kararını; öğretmenin, kazanımlar ve öğrencilerin özelliklerini dikkate alarak vermesi gerekmektedir. Bu aşamadan sonra, çalışma imkanlarının belirlenmesi, yöntem hakkında karar verme, çalışma kapsamı ve diğer detayların belirlenmesi ve koordinasyonun tesisi için öğrenci kendi yeterliliğini kullanmalı, öğretmen buna imkan, fırsat vermelidir.

İlişkilendirme: Öğrencinin edindiği bilgileri önceki birikimleri ile yapılandırmayı başarması için yapılan bir iş, bir tür kısa vadeli planlamadır. Bu; şu anda neler biliyorum? Kazanımlar ile neler öğrenebilirim? düşünceleri arasındaki bağ kurma planlamasıdır. Öğrenciler, çalışmalarının gelişme aşamalarında, bu yaklaşımla, yeni edinimlerini yapılandıracaklardır.

Sorgulama: Yapılandırmacı öğrenme modelinde, çalışmanın herhangi aşamasında, ya da her aşamasında sorgulama yapılabilir. Öğrencinin; öğretmeni tarafından verilen konuyu anlayabilmesi için, araştırma-inceleme yöntemini belirleyebilmek için, araştırmasına doğru kapsam ve yeterli içerik oluşturabilmek için, doğru verilere ulaşmak için, keşfetmek için, aktif öğrenmeyi sürdürebilmek ve bilgiyi yapılandırabilmek için sorgulama yapmaya ihtiyacı vardır. Yapılandırmacı öğrenme planı içinde sorgulamanın çok önemli bir yeri vardır. Öğretmenin, öğrencileri düşünmeye, doğru sorgulama yapmaya yönlendirecek davranışlar göstermesi, öğrencileri hem cesaretlendirecek ve hem de çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Sunum-sergileme: Öğrencinin ya da grup çalışması yapan öğrencilerin kazanımlar ile ilgili yaptıkları çalışmalarını veya öğrendiklerini göstermelerini içeren bir tür prezantasyon olarak algılanabilir. Çeşitli yöntemlerle bunu yapabilirler. Poster yapabilirler, haritalar, grafikler, tablo ve şekiller hazırlayarak görsel zenginlik içinde sözlü sunum olarak verebilirler. Öğrendiklerini drama olarak göstermeleri de bir diğer yöntem olabilir. Film ya da fotoğraf çekmek, ses kayıtları ve konu ile ilgili sergiler hazırlamak, sergileri yaşama ait konuları içeren obje ve kendi çalışmaları sonucu ortaya çıkan ürünlerle zenginleştirmeleri, kullanabile-

cekleri yöntemler arasında sayılabilir. Ayrıca, öğrencilerin ürettiklerinin belediye, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları gibi okul dışı yaşam çevreleri ile paylaşmaları, onların yaşam ile öğrenme ve yaşam içindeki problemlere bakış açıları bakımından gelişimlerine özel bir katkı sağlayacaktır. Bu davranış; öğrenciye, sadece bilgiye ulaşmak için çevresi ile ilgilenmeyle sınırlı kalmayıp, ürettiklerinin çevresi için taşıdığı önemi görme ve bundan çıkarım yapma, bunun önemini ve anlamını görme imkanı verecektir.

Değerlendirme: Uygulamanın önemli aşamalarından biridir. Değerlendirmede, öğretmen için karar vermede belirleyici olan hususlar; öğrenci ya da öğrencilerin yarın unutmayaacağı neler öğrendiği, daha önce ne bildiği, ne bilmeyi hedeflediği ve ne öğrendiğinin farkında olunmasıdır. Öğretmen, öğrencilerin yaptıkları çalışma boyunca gösterdikleri konuya bakış açıları, karar verme, davranış ve yetenekleri ile coğrafi becerileri gibi performanslarını da dikkate almalıdır.

Bilgiye ulaşma ve yapılandırma yöntemleri:

Yeni orta öğretim coğrafya ders programı kapsamında öğrenme alanları ve kazanımlar her dört yıl için detaylı olarak verilmiştir (MEB,2005). Örneğin 9. sınıf için Doğal Sistemler öğrenme alanında A.9.1, A.9.2., A.9.3., ... şeklinde verilmiştir (Şekil 3).

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI		
ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER 9. SINIF		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.1. Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.	<p> / / Herkes İçin Coğrafya Bir coğrafya haftası planlanarak bu hafta boyunca yapılacak etkinlikler belirlenir ve doğa-insan ilişkisine yönelik sergi, konferans, gezi, animasyon, film izleme vb. çalışmalar yapılır.</p> <p> / Coğrafya Dedektifi Yakın çevrede doğa unsurlarını tanıtmaya yönelik arazi çalışması yapılır.</p> <p> Kavram Ağları Doğal sistemlerin coğrafya içerisindeki yerine yönelik, doğal sistem kavram ağı oluşturulur.</p>	<p># Gözlem becerisi, coğrafi sorgulama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilecek verilecek becerilerdir.</p> <p> Bu kazanımlar için kontrol listesi, kavram haritaları, gözlem formu kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.</p>
A.9.2. Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konularını içerisindeki yerini belirler.	<p> / Coğrafi Rehber Harita kullanımının nedenleri sorgulanarak, farklı amaçlar ve tekniklerle oluşturulan harita örnekleri kullanım amaçları açısından incelenir. Harita çizimine yönelik tekniklere ait örnekler üzerinde haritaların unsurları ve kullanımlarına ilişkin çalışmalar yapılır.</p> <p> / Haritaları Anlamak Verilen örnek haritaları mevcut kullanım amaçları açısından incelenerek doğal afetlere yönelik risk haritası hazırlanır.</p>	<p>[!] Haritacılık tarihinde önemli olan Türk bilim adamları verilir.</p> <p>[!] Projeksiyonlar ve özellikleri genel olarak verilir.</p> <p>[!] Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yönelik uygulamalar da yapılabilir.</p> <p># Harita becerisi, birincil ve ikincil veri kaynaklarını etkili kullanma becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilecek verilecek becerilerdir.</p> <p> Bu kazanım için kontrol listesi, gözlem formu kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.</p>
A.9.3. Bilgileri haritaları aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.		

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme # Coğrafi beceriler.

Şekil 3: Orta öğretim, yeni coğrafya dersi programında, 9. Sınıfta Doğal Sistemler 15 kazanımdan oluşmaktadır (MEB, 2005).

Fig 3: Natural Systems for 9th years is formed from 15 topics in new secondary education geography curriculum (MEB, 2005).

Kazanımlar ile birlikte, her kazanıma yönelik olarak uygulanabilecek etkinlik örnekleri ve açıklamaları da verilmiştir. Bunlar, dersin yapılandırmacı öğrenme modeli ile uygulanabilmesi için çok önemli olan ipuçları, öğretmeni yönlendirici verilerdir. Ayrıca öğretmen de kendi imkanlarının yönlendiriciliğinde, ilgili kazanıma ait etkinlikler geliştirebilir ve kolaylıkla, kendi yapılandırmacı öğrenme planını oluşturulabilir.

Orta öğretim Coğrafya dersi programı için yapılandırmacı öğrenme planının uygulanması sınıf-okul içi ve okul dışı etkinlikler ile gerçekleştirilebilir (Tablo 1). Önerilen etkinlikler ilk bakışta uygulanması zor gibi gelse de, aslında bunların birer öneri olduğu unutulmamalıdır. Bu konu, öğretmenin kendi imkanlarını nasıl kullanılacağı, öğrencinin öğretmen tarafından nasıl yönlendirileceği ve ayrıca yapılandırmacı öğrenme mantığının doğru ve yeterli düzeyde algılanmış olması ile çok ilişkilidir. Dolayısıyla öğretmen kendi imkan ve yeterlikleri ile de kendi etkinliklerini planlayabilir.

Tablo 1: Coğrafya müfredatı için uygulanabilir etkinlikler.

Table 1: Applicable activities for new secondary education geography curriculum.

Sınıf-okul içi etkinlikler	Okul dışı etkinlikler	
	Araştırma	Arazi çalışmaları
<ul style="list-style-type: none"> - Görsel animasyonlar - Proje çalışmaları - Grup çalışmaları - Kavram ağı, - Harita, grafik, diğer ders araç ve gereçleri, - Coğrafi Bilgi Sistemleri uygulamaları, - e-coğrafya uygulamaları. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kütüphane, arşiv, vb. imkanlardan faydalanma - Kamu Kurumları, Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının idari ve teknik yetkilileri ile görüşmeler, - Anket ve istatistik, - Kazanımlara ait gözlem ve tespitlerin yapılması, - e-coğrafya uygulamaları. 	<ul style="list-style-type: none"> - Doğal ve Beşeri Sistemlerin teorik kazanımlarını yapılandırmak, - Coğrafi kavramları yaşam ile ilişkilendirme yeteneğini geliştirebilme, - Uygulama ve problemlere yönelik tanıma, tanımlama, çözüm önerileri üretmek.

Değerlendirme

Yapılandırmacı öğrenme modeli coğrafya eğitimi için son derece uygun bir öğrenme modelidir. Öğrenci merkezli bu öğrenme modeline geçme uygulaması; coğrafya eğitimini ezberden kurtarıp, gerçekçi, güncel ve fiziksel çevre ve insan ilişkileri açısından yaşayan, sorunu çözen, öğrencinin konulara ait sentez ve analiz yaptığı bir ders haline gelmesine imkan verecektir. Müfredat programı ise farklı bir konudur. Öğrenme alanları ve kazanımlar geliştirilebilir, hatalar ve eksiklikler giderilerek daha iyi duruma getirilebilir.

Ülkemizde, ortaöğretim coğrafya derslerinde yapılandırmacı öğrenme planının uygulanmasında, başlangıçta öğretmenler ve öğrencilerin bazı sorunlar ile karşılaşması kaçınılmaz olacaktır. Bu sorunlar, coğrafya dersinin ve coğrafya ders programının yapılandırmacı öğrenme modeli ile uyumsuz olması olasılığından değil, yapılandırmacı öğrenme modelinin coğrafya ders programında uygulanması için gerekli alt yapının oluşturulmasındaki eksiklikten kaynaklanacaktır. Orta öğretim yeni coğrafya ders programı 2005-2006 öğretim yılında, 9. sınıflar için başlatılmıştır. 2006-2007 öğretim yılında ise ders yılının başında 9. ve 10. sınıflar için Coğrafya Ders Kitapları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Ortaöğretim Coğrafya 9" ve "Ortaöğretim Coğrafya 10" olarak bastırılarak dağıtımı yapıp okullarda kullanılmaya başlanmıştır (Oruç, vd., 2006)(Gültepe, vd., 2006). Ancak, orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin bu değişime adaptasyonları konusunda, MEB organizasyonları ile yeterli altyapı çalışmaları yapılamamıştır.

Gerek yapılandırmacı öğrenme modelinin coğrafya derslerinde uygulanması ve gerekse yapılandırmacı öğrenme modeli esas alınarak hazırlanan ya da hazırlanmaya çalışılan ders kitaplarının derslerde kullanılması konularında hizmet içi eğitimler vb. faaliyetler ile orta öğretim coğrafya öğretmenlerinin konu hakkında bilgilendirilmeleri, coğrafya dersi yeni programı ve öğretim modeli değişikliğinin başarıya ulaşması için temel koşul olarak görülmelidir. Aksi halde, yeni coğrafya dersi müfredatı ve ders kitaplarını geleneksel öğrenme modeli bakış açısı ile inceleyen öğretmen sorunlar yaşayacak, yeni ders programı ve ders kitaplarını kullanarak derslerde geleneksel öğrenme modelini uygulama gayreti içinde olan öğretmen başarısız olacak, kaos yaşayacaktır.

Yeni coğrafya dersi müfredat programını oluşturan öğrenme alanlarına ait kazanımların, yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulama metotları ile uyumlu olmasına gayret edildiği görülmektedir. Gerek program kitapçığında ve gerekse yeni ders kitaplarında önerilen yöntem ve etkinlikler aslında sadece önerilerdir. Bunların, uygulanması gereken zorunluluklar olarak algılanmaması gerekmektedir. Bu konuda esas olan kazanımlardır. Öğretmenlerin, coğrafya ders programında yer alan ilgili kazanımlara ait yöntem ve etkinlikler için, kendi örneklerini geliştirmeleri, programın ve öğretmenin başarısı için temel faktördür. Bu gereklilik, her eğitim kurumunu, öğretmenin, öğrencinin ve öğrencinin yaşam çevresi ile sosyo-ekonomik özelliklerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, her öğretmen kendi belirleyici faktörlerine bağlı olarak yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulama yöntem ve etkinliklerini geliştirmek zorundadır.

Ayrıca, yeni "Coğrafya Dersi Öğretim Programı"nın da, öğrenme alanlarına ait kazanımlar ve bu kazanımların yıllara bağlı dağılımları ile hiyerarşik düzenlerinin tekrar gözden geçirilmesi faydalı olacaktır. Orta öğretim coğrafya ders kitaplarının yeni baskılarının bu yenilenme sonrasında hazırlanması ile öğrenme modelinde gerçekleştirilen değişimin eğitim ve öğretime olumlu yansımaları daha etkili olacaktır.

Yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulanmasındaki başarı, sadece öğretmen-öğrenci ilişkisine değil, ayrıca bu ikiliye veli- idare cephelerinin de katılımı ile dörtlü bir bütünlük etkileşimine bağlıdır. Bir başka ifade ile, okulda öğretmenin yönlendiriciliğinde, okul idaresinin sağladığı imkanlar ile, okul dışında velinin desteklediği, öğrenci merkezli bir eğitimden söz edilmektedir. Veli; öğrenmenin sadece okulda geçen süre ile sınırlı olduğu düşüncesini terk etmeli, okul idaresi de; yapılandırmacı öğrenme modelinin etkinlik ve uygulama yöntemlerine ait seçenekler için destekleyici yaklaşımlar göstermelidir.

Beklenen ve doğru olan uygulama; yapılandırmacı öğrenme modelinin uygulanmasına ilköğretimden başlanmasıydı ve öyle de yapıldı. Ancak sorun, ilköğretimin ikinci kademe-

sindeki (6., 7. ve 8. sınıflar) öğrencilerin bu sistem ile eğitim görmeden orta öğretime gelmelerinden kaynaklanmaktadır. Oysa, yapılandırmacı öğrenme modeli, ilk öğretimin tüm sınıflarında uygulandıktan sonra orta öğretime yansıtılmasıydı. Böylece, öğrenci ve veli, öğrenci merkezli bir eğitimin yöntem, kural ve sorumluluklarını bilerek orta öğretime gelecekler, okul idaresi zaman içinde öğrenci merkezli eğitim koşulları, yeterlilikler ve sorumluluklar konularında kendilerini hazırlamış olacaktı. Bu gelişim süreci içinde öğretmen adayları da mesleki eğitimlerini, yapılandırmacı öğrenme modeli kavramına hakim olarak tamamlamış olacaktı. Oysa, Eğitim Fakültelerinin ilköğretim ve branş öğretmenliği bölümlerinde, yapılandırmacı sisteme müfredat programlarında yer verilmesi hususunda da önemli sorunların olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki Eğitim Fakültelerinin ilköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ya da Coğrafya Branş Öğretmenliği programlarında bu konunun yeterince yaygın olmaması, coğrafya dersi öğretmen adaylarının bir süre daha öğrenci merkezli öğrenme modeli hakkında yeterli bilgi ve tecrübe birikimine sahip olmadan mezun olmalarına neden olacaktır.

KAYNAKLAR

- Bruner, J., 1986, *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Bruner, J., 1990, *Acts of Meaning*. Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Bruner, J., 1996, *The Culture of Education*, Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Bruner, J., 2006, "Constructivist Theory", <http://tip.psychology.org/bruner.html> (Ekim 2006)
- Huitt, W., 2003, "Constructivism", <http://chiron.valdosta.edu/whuitt/col/cogsys/construct.html>
- Gagnon, G. W.-Collay, M. And Jr, 2006, "Constructivist Learning Design", <http://www.prainbow.com/cld/cldp.html>
- Gültepe, A., Kılıçarslan, S., Yenmez, N., Turoğlu, B., Atıcı, B., Fırat, B., Yıldırım, D., İşler, M., Zeytçioğlu, S., 2006, *Ortaöğretim Coğrafya 10 Ders Kitabı*, MEB, Devlet kitapları birinci baskı, ISBN 975 11 2791 2, Saray Matbaacılık, Ankara.
- Jaworski, B., 1996, "Constructivism and Teaching - The socio-cultural context", University of Oxford, Department of Educational Studies, 15 Norham Gardens, Oxford OX2 6PY, <http://www.grout.demon.co.uk/Barbara/chreods.html>
- Mahoney, M. J., 2006, "What is constructivism and why is it growing", http://www.constructivism123.com/What_Is/What_is_constructivism.html
- MEB, 2005, *Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu (9-12. Sınıflar)*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Oruç, E., Güncögürü, B., Muslu, G., Pural, A., Uysun, E., Görer, H. M., Türedi, M., Çakır, Z., 2006, *Ortaöğretim Coğrafya 9 Ders Kitabı*, MEB, Devlet kitapları birinci baskı, ISBN 975 11 2792 0, Feza Matbaacılık, Ankara.